

Täysistunto

Tiistai 2.12.2025 klo 14.00

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovinto-prosessin toteuttamisesta vuosina 2026–2028

Hallituksen esitys HE 82/2025 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 7/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.23 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja luottamus ovat toimivan demokratian edellytys. Meillä on velvollisuus tunnistaa historian vääryydet ja kantaa vastuuta niiden käsittelystä. Hallituksen esityksellä kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessista tavoitellaan juuri tätä. Tavoite on rakentaa reilumpaa ja oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa yhdenvertaisesti. Kyse on halusta parantaa kuurojen ja viittomakielisten asemaa, vahvistaa heidän oikeuksiaan ja ennen kaikkea rakentaa luottamusta, luottamusta siihen, että suomalaisessa yhteiskunnassa jokainen tulee kuulluksi myös silloin, kun puhumme hiljaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Totuus- ja sovintoprosessi perustuu avoimuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Nyt tälle prosessille halutaan selkeämmät sävelet. Esityksessä tunnistetaan tarve itsenäiselle ja riippumattomalle sihteeristölle, jonka tehtävänä on kerätä ja käsitellä tietoa kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistuneista oikeudenloukkauksista ja syrjinnästä. Tiedon keruulle ja sen käsittelylle luodaan laissa selkeät rajat ja yhteiset pelisäännöt, jotta tietoa voidaan kerätä turvallisesti.

On tärkeää, että kuulluksi tuleminen mahdollisuus on turvattu luottamuksellisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen. Nämä säännökset on rakennettu niin, että yksilön yksityisyys ja tietosuoja ovat keskiössä, mikä on ensiarvoisen tärkeää. Tiedon kerääminen ja dokumentointi, kuulemiset, ehdotukset sovinnon rakentamiseksi, kaikki nämä, luovat pohjaa sille, että kuurojen ja viittomakielisten kokemaa epäoikeudenmukaisuutta voidaan aidosti ymmärtää ja korjata.

Arvoisa puhemies! Tämän prosessin onnistuminen ei ole vain hallinnollinen kysymys, se on myös arvovalinta. Näytämme tällä esityksellä, että suomalainen yhteiskunta ei käännä selkäänsä menneille virheille vaan on valmis kohtaamaan ne avoimesti ja kunnioittavasti.

Esityksessä on kyse myös luottamuksen palauttamisesta instituutioihin. Yhdenvertaisuuden varmistaminen on tärkeä osa kansallista kokonaisturvallisuuttamme. Kun kaikki

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2025 vp

kansalaiset voivat kokea osallisuutta, luottamusta ja reiluutta, yhteiskuntamme on vahvempi ja kestävämpi.

Toivon, että eduskunta suhtautuu tähän tärkeään esitykseen vakavasti ja arvokkaasti. Meillä on mahdollisuus osoittaa, että oikeudenmukaisuuteen ja yhdenvertaisuuteen tähtäävät toimet eivät jää puheen tasolle vaan muuttuvat konkreettisiksi teoiksi. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.27 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tämä oli meillä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, ja tämän mietinnön käsittely siellä oli erittäin yksituumaista ja kaiken kaikkiaan erittäin hyvä kokemus lainvalmistelusta. Tällähen nyt tarkoitetaan säädettäväksi määräaikainen laki kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta, joka lähti liikkeelle viime kaudella. Edustaja Harakka oli tässä aloitteellinen, ja tämä lähti sieltä liikkeelle, ja olemme nyt tässä vaiheessa. Edustaja Harakkaa ja tämän lain valmistelua täytyy kiittää, että tässä kohtaa pääsemme nyt sitä jo käsittelemään.

Tässä on tarkoitus luoda puitteet tälle prosessille ja sitten määritellä tietojen keräämisestä, käsittelystä, arkistoinnista ja sihteeristön asemasta ja niin poispäin, eli luodaan se puite, jolla tämä totuus- ja sovintoprosessi saadaan vietyä maaliin. Sitten kun tässä on tapahtunut näille ryhmille oikeudenloukkauksia ja syrjimistä, niin nyt ne tiedot kerätään ja käsitellään, ja sitten määritellään se kokonaisuus, kuka niihin tietoihin pääsee käsiksi ja kuinka ne sitten arkistoidaan niin, että ne pystytään anonyymisti käsittelemään myöskin sitten myöhemmin, eli tämä kokonaisuus on nytten tässä meillä käsittelyssä.

Tämä on valiokunnassa saanut erittäin paljon kiitosta tähän prosessiin osallistuneilta. Tässä on huomioitu suomalaisten kuurojen ja viittomakielisten neljä eri kieltä, eli suomalainen viittomakieli, suomenruotsalainen viittomakieli, suomi ja ruotsi, ja sillä tavalla tätä on viety eteenpäin.

Se, mikä tässä on huomionarvoista, on se, että tämä on ollut koko ajan yksimielinen prosessi. Kiitosta tuli valmistelun osalta siitä, että he ovat saaneet itse osallistua tämän lain sisällön kokoamiseen ja tekemiseen. Voi sanoakin, arvoisa puhemies, että jos tulee jatkossa tällaisia vastaavia tapauksia, joita pitää selvittää, niin tästä saadaan oiva esimerkki siihen, miten tällaisia tilanteita pystytään myöhemmin käsittelemään ja laittamaan ne sellaiseen tilanteeseen, että ne tulevat asianmukaisesti sitten jatkokäsittelyä.

Tämä oli erinomainen työ, ja sitten voin sanoa sen, että niin hallitus- kuin oppositiopuolueita täytyy kiittää, että tässä on päästy yksimieliseen tulokseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

18.30 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi määräaikainen laki kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta. Tässä laissa säädetään kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin sihteeristöstä ja sen tehtävistä, tietojen keräämisestä, käsittelystä, sihteeristön tiedonsaantioikeuksista, rekisterinpitäjyydestä, arkistoinnista ja toiminnan päättymisestä.

Tämä hallituksen esitys perustuu Petteri Orpon hallituksen antamaan tiedonantoon yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 119/2025 vp

nassa. Tässä tiedonannossa linjataan kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta. Tämä totuus- ja sovintoprosessi on Suomen valtion ja kuurojen ja viittomakielisten yhteisön yhteinen prosessi. On tärkeää, että oikeudenloukkausten ja syrjinnän ennaltaehkäisemiseksi tehdään kaikki Suomessa, ja tämä hallitus on myös siihen sitoutunut. On tärkeä kuulla ja nähdä jokainen hiljainenkin, ja tämän lakiesityksen tarkoituksena on juurikin se.

Tämä laki on erittäin kannatettava, ja kuten edelliset puhujat ovat puheenvuoroissaan todenneet, työ- ja tasa-arvovaliokunta on yksimielisenä antanut tästä mietintönsä, ja muun muassa asiantuntijoiden esitykset ovat olleet sillä tavalla kiitollisia, että tämä lakiesitys on saanut myönteistä palautetta ja myös kiitosta. Eli on hienoa, että tämä esitys on nyt tällä hallituskaudella viety eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

18.32 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä täällä hallituksen esitystä, joka luo perustan kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessille.

Menneisyydessä kuuroihin on kohdistunut vakavia loukkauksia niin Suomessa kuin maailmalla. Nämä toimet ovat olleet räikeässä ristiriidassa perusoikeuksien kanssa. Nyt tässä käsittelyssä oleva totuus- ja sovintoprosessi on askel kohti oikeudenmukaisuutta ja luottamuksen palauttamista. Kuten tässä esityksessä ja mietinnössä todetaan, prosessi toteutetaan neljällä kielellä ja siihen sisältyy psykososiaalinen tuki, jotta osallistuminen on aidosti mahdollista.

Arvoisa puhemies! Meillä on velvollisuus varmistaa, että menneisyyden virheet eivät toistu ja että Suomessa jokaisella on aidosti mahdollisuus elää täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä ilman pelkoa syrjinnästä. Haluan lämpimästi kiittää hallitusta tämän esityksen tuomisesta eduskuntaan sekä myöskin valiokuntaa siitä, että tämä mietintö on hyväksytty yksimielisesti.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 82/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.